

Ár 2013, fimmtudaginn 16. maí, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 13/2013**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 8. febrúar 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 5. febrúar 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 11. febrúar 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 8. mars 2013. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 13. mars 2013, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 7. og 16. maí 2013.

II.

Málsatvik.

Fyrir liggur ódagsett skjal „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi nr. X“, sem sóknaraðili undirritaði. Umsækjandi um lán að fjárhæð kr. 900.000 var A. Sóknaraðili og B voru tilgreindir ábyrgðarmenn. Gert var ráð fyrir greiðslumati en reitir þess efnis hafa verið fylltir út með 0. Eftirfarandi var tekið fram: „*Ef skuldaábyrgð eða veð er sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu einstaklings, ber fjármálafyrirtæki samkvæmt „Samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga“ (dags. 1. nóv. 2001) að meta greiðslugetu greiðanda, nema ábyrgðarmaður óski skriflega eftir því að það verði ekki gert. Samkvæmt samkomulaginu er þó ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000,-. Þó er hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að leysa fjármálafyrirtæki undan skyldu til greiðslumats, vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars. Undirritaðir hafa kynnt sér upplýsingabækling bankans um sjálfskuldarábyrgðir.*“ Neðan við umræddan texta var gert ráð fyrir að hakað væri við það hvort ráðgert væri að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán greiðanda hjá bankanum og að ábyrgðarmanni

hefðu verið kynntar þær ráðagerðir. Þá var með sama hætti gert ráð fyrir að hakað væri í reiti til að lýsa því að ekki væri óskað eftir greiðslumati eða að greiðslumat hefði verið framkvæmt og hvort niðurstöður þess bentu til að greiðandi gæti efnt skuldbindingar sínar eða ekki. Ekki hefur verið hakað við neinn þessara valmöguleika.

Skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 900.000, var gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili og B tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu. Skrifuðu þeir undir skuldabréfið en undirskriftirnar eru ódagsettar.

Þann 25. júní 2012 sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila bréf og óskaði eftir að framangreind ábyrgðaryfirlýsing yrði skoðuð og rökstudd afstaða tekin til gildis hennar. Varnaraðili kvað ábyrgðina gilda þann 5. júlí 2012.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 5. febrúar 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Í liðnum kröfur á kvörtunareyðublaði sóknaraðila til nefndarinnar kemur eftirfarandi fram: „*Ábyrgðarskuldbinding á kröfu X skuldabréf.*“ Sóknaraðili vísar til samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga og dóms héraðsdóms Reykjavíkur nr. E-760/2012. Þá bendir sóknaraðili á að skuldabréfið sé ódagsett og greiðslugeta skuldara ekki metin.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili telur vert að fjalla um skort á dagsetningu hjá þeim er gefi skuldabréfið út. Sé skuldabréf nr. X skoðað ásamt fylgigögnum sé ljóst að á því eyðublaði sem útgefandinn styðjist við er hann gefi skuldabréfið út sé gert ráð fyrir að útgefandi bréfsins skrifi undir og fylli út þá reiti sem gert sé ráð fyrir að fylltir séu út. Framangreindir reitir séu neðarlega á skuldabréfinu og fylgigögnum þess, enda sé A útgefandi bréfsins og velti útgáfa bréfsins á honum og engum öðrum. Sem útgefandi beri honum að dagsetja skuldabréfið sem hann sé að gefa út ásamt fylgigögnum þess enda sé það hann sem gefi skuldabréfið út. Þrátt fyrir óskýra kvörtun sóknaraðila þá virðist hann setja út á það að skortur sé á dagsetningu á skuldabréfinu og lánsúmsókninni en það breyti ekki skuldbindingargildi þess. Þar að auki verði ekki séð að skortur á dagsetningu á skuldabréfinu eða lánsúmsókninni hafi skipt ábyrgðarmennina einhverju máli þegar komið hafi að því að taka ákvörðun um að gerast ábyrgðarmenn. Ábyrgðarmennirnir hafi ekki viljað að greiðslugeta greiðanda yrði metin, þannig að ekki hafi verið til staðar greiðslumatsniðurstaða sem áhrif hafi haft á ákvörðunartöku sóknaraðila. Framangreindu til stuðnings megi vísa í dóm héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012. Vísar varnaraðili einnig til dóms Hæstaréttar í máli nr. 343/2012.

Varnaraðili vísar til þess að útgefanda skuldabréfsins hafi borið að dagsetja þau skjöl sem hann hafi gefið út. Það sé ekki eitthvað sem kaupandi að skuldabréfinu eigi að gera, enda komi skuldabréfið frá útgefandanum og fari dagsetningin eftir því hvenær hann gefi það út. Framangreindur skortur á dagsetningu geti þar af leiðandi ekki haft áhrif á skuldbindingargildi skjalsins enda stafi þau mistök frá útgefandanum

en ekki kaupanda skuldabréfsins og því óeðlilegt að kaupandi bréfsins hljóti tjón af þeim sökum.

Varnaraðili telur ljóst að undirritun ábyrgðarmanns á láns skjölin hafi gríðarlega þýðingu, sbr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Vísar varnaraðili til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012, máli sínu til stuðnings. Bendir varnaraðili á að í samkomulaginu sé maka heimilt að afþakka greiðslumat sama hver upphæðin sé. Hins vegar heimili samkomulagið aðilum sem ábyrgist aðra aðila sem ekki séu makar þeirra að afþakka greiðslumat sé upphæðin ekki hærri en kr. 1.000.000. Ljóst sé að í framangreindu máli sé um tvö skjöl að ræða, eitt skjal sem aðalskuldari fylli út til að stofna reikning hjá bankanum en hitt skjalið fylli ábyrgðarmaðurinn út með reikningseigandanum til að veita lánveitandanum tryggingu í formi ábyrgðar. Í máli þessu sé einnig um að ræða tvö bréf, eitt sem sé skuldabréfið sem A hafi gefið út og síðan lánsúmsóknin. Þannig sé ljóst að skjalagerðin að baki ábyrgðinni sem um ræði í máli þessu sé byggð á svipuðum grunni og um ræði í máli nr. E-760/2012. Þar að auki hljóti sömu reglur að gilda um ábyrgðina í þessu máli og í máli nr. E-760/2012 en hér séu ábyrgðarmennirnir tveir ótengdir aðilar sem gangist við ábyrgð vegna skuldabréfs nr. X og þeim hafi verið heimilt að afþakka greiðslumat þar sem lánsupphæðin hafi verið lægri en kr. 1.000.000.

Varnaraðili telur að keimlíkar aðstæður séu uppi í máli þessu og framangreindum dómi héraðsdóms Reykjavíkur og því teljist ábyrgðin gild. Undirritun sóknaraðila á lánsúmsóknina þjóni sama tilgangi og ábyrgðarskjalið í dómi héraðsdóms, þar sem sams konar fyrirkomulag á undirritun og hökum hafi verið til staðar og ábyrgðin hafi verið talin gild. Lánsúmsóknin sé fylgiskjal með skuldabréfinu og komi fram í samkomulaginu að með undirritun lánsúmsóknar eða annarra gagna sem fyllt séu út í tengslum við afgreiðsluna staðfesti ábyrgðarmaður að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir. Hvergi komi hins vegar fram að greiðslumatið þurfi að vera ritað á skuldabréfið sjálft, hvað þá staðfesting á því að ekki sé beðið um greiðslumat. Samkomulagið geri ráð fyrir því að skuldabréf hafi fylgigögn, sbr. 4. gr. þess.

Varnaraðili byggir einnig á því að ábyrgðarmaður hafi sýnt af sér tómlæti með því að gera ekki athugasemd við ábyrgðarveitingu vegna skuldabréfs nr. X. Hafi það skuldabréf verið gefið út tæplega sex árum áður en kvörtunin hafi verið lögð fram. Vísar varnaraðili til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011 máli sínu til stuðnings.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF.

Kröfugerð sóknaraðila er ekki skýrlega fram sett. Þrátt fyrir þetta er ljóst að gerð er krafa um að sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X verði ógilt. Málalítilbúnaður varnaraðila tekur mið af þessu. Verður málinu því ekki vísað frá á grundvelli e-liðar 6. gr. samþykktar fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dags. 1. nóvember 2001, er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaganna sinna. FF var eitt þessara aðildarfélaganna og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá

því félagi. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Umrætt samkomulag tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggja fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Óumdeilt er að varnaraðili framkvæmdi ekki mat á greiðslugetu A, útgefanda skuldabréfs nr. X. Samkvæmt 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema sjálfskuldarábyrgðaraðili óskaði eftir því að greiðslumat yrði ekki framkvæmt, enda var fjárhæð skuldabréfsins kr. 900.000. Sóknaraðili óskaði ekki eftir því að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin, sbr. 3. gr. samkomulagsins. Verður varnaraðili að bera hallann af því að greiðslumat fór ekki fram og þar með hver niðurstaða þess hefði orðið og hvort sóknaraðili hefði eftir sem áður gengist í ábyrgð fyrir A eftir að hafa kynnt sér matið.

Ekki verður fallist á að dómur héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012 hafi fordæmisgildi í máli þessu. Í því máli undirritaði sjálfskuldarábyrgðaraðili sjálfskuldarábyrgð þar sem sambærileg yfirlýsing og fram kemur á lánsúmsókn í máli þessu, var á ábyrgðaryfirlýsingunni sjálfri. Var ábyrgðaraðila því ljóst við undirritunina að greiðslumat yrði ekki framkvæmt vegna lánveitingarinnar, enda hafði greiðslumat ekki farið fram við undirritun ábyrgðaryfirlýsingarinnar með framangreindri yfirlýsingu. Í máli þessu undirritaði sóknaraðili lánsúmsókn þar sem þvert á móti mátti ráða af yfirlýsingunni á lánsúmsókninni að greiðslumat yrði framkvæmt, sbr. „[...] fjármálafyrirtæki [ber] samkvæmt *“Samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga”* (dags. 1. nóv. 2001) að meta greiðslugetu greiðanda, nema ábyrgðarmaður óski skriflega eftir því að það verði ekki gert. [...]“. Sóknaraðili óskaði ekki skriflega eftir því að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin. Mátti hann því búast við því að greiðslumat yrði framkvæmt, enda var framangreind yfirlýsing ekki á skuldabréfinu sjálfu og ekki liggur fyrir að ritað hafi verið undir lánsúmsóknina og skuldabréfið á sama tíma, sbr. dóm héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012. Af öllu framanrituðu er því ljóst að dómur héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012 er ekki sambærilegur máli þessu, þar sem yfirlýsingin er ekki rituð á skjal það sem sóknaraðili skuldbindur sig til að gangast í ábyrgð á skuldbindingu aðalskuldara.

Ekki verður fallist á með varnaraðila að dómur Hæstaréttar í máli nr. 343/2012 hafi fordæmisgildi í máli þessu, enda réðist niðurstaða umrædds máls einkum af því að í skýrslu stefnanda málsins fyrir dóminum kom fram að það hefði engu breytt þótt henni hefði verið kynnt efni umrædds greiðslumats áður en hún skrifaði undir skuldabréfið. Í máli því sem nú er um rætt liggur ekki fyrir sambærileg yfirlýsing ábyrgðarmanns.

Ekki liggur fyrir hvenær sóknaraðila varð fyrst ljóst að með réttu hefði átt að kynna honum greiðslumat á skuldaranum með tryggilegum hætti og að þetta kynni að

hafa áhrif á greiðslugetu hans. Auk þess hefur ekki verið sýnt fram á hvenær ábyrgðarmaður hafði fyrst ástæðu til að efast um greiðslufærni aðalskuldarans eða hvenær innheimtuaðgerðum var fyrst beint að honum. Í þessu ljósi telur nefndin sig ekki geta fallist á að sóknaraðili hafi sýnt af sér tómlæti sem leiði til þess að sjálfskuldarábyrgð hennar verði látin standa.

Í ljósi alls framangreinds og með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga verður að telja að rétt sé að ógilda sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila, M, á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF, er ógild.

Reykjavík, 16. maí 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir